

**SÜT SIĞIRLARINDA DOĞUM
VE ÜREME SAĞLIĞI**

Süt Sığırlarında Doğum ve Üreme Sağlığı

Sütaş Grubu

İçindekiler

Bölüm 1	Giriş
Bölüm 2	Doğum
Bölüm 3	Doğum Belirtileri
Bölüm 4	Doğum Şekilleri
Bölüm 5	Doğum Hijyeni
Bölüm 6	Metritis
Bölüm 7	Metritisin Başlıca Sebepleri
Bölüm 8	Metritisin Belirtileri
Bölüm 9	Metritisten Korunma Yolları
Bölüm 10	Süt Sığırlarında Döl Tutmama Sebepleri

Bölüm 1 Giriş

Süt sığırı işletmelerinde **temel amaç** hayvanların bir hastalığa yakalanmadan önce gerekli kontrol ve aşıların yapılarak hastalığa yakalanmalarını **önlemek** olmalıdır.

Bu yöntemin sağlayacağı faydalar:

- **Sağlık harcamalarını** azaltır,
- İşletmenin **karlılığını** artırır,
- Hayvan bakımı ile uğraşan çalışanları ve hayvansal ürünleri tüketen insanları hayvanlardan bulaşan hastalıklardan (**Zoonoz**) korur.

Giriş

Sağlıklı bir işletmenin kurulması, **sağlıklı bir neslin** yetişip **verimli** hale gelebilmesi için ilk dikkat edilmesi gereken husus **doğum ve doğum hijyenidir.**

Bölüm 2 Doğum

Sütaş Grubu

Doğum

Hayvan türlerine göre değişen sürelerde dış ortamda yaşayabilecek hale gelmiş olan yavrunun ana karnından çıkmasına **doğum** adı verilir.

- İneklerde gebelik süresi ortalama 283 gün olup (**9 ay 10 gün**), 270 - 285 gün arasında değişebilir.
- İneklerin gebelik kayıtlarının doğru kaydedilmesi doğru besleme ve doğum zamanının izlenmesi açısından çok önemlidir
- Doğum **3 safhada** gerçekleşir:
 1. Sancı,
 2. Doğum,
 3. Sonun Atılması.

Bölüm 3 Doğum Belirtileri

Doğum Belirtileri

Doğum Öncesinde Hayvanlarda Görülebilecek Belirtiler

- Bütün genital organlarda gelişme ve **ödemli** hal,
- Memelerde **dolgunluk, gerginlik ve ödem**,
- **Solunum** sayısının artması,
- **Beden ısı** yükselmesi,
- Doğumu çok yaklaşan ineklerde genital organda **akıntı** gözlemlenir.

Doğum Belirtileri

- Doğumu yaklaşan hayvan **sakinleşir, ağrı** belirtileri gösterir,
- **Sık idrar ve dışkılama** görülür, hayvan belini **kamburlaştırır.**
- Karın duvarı ve **açlık çukurluğu** gerilir,
- **Yeme, içme ve geviş** getirme azalır,
- Eğer ahırda serbest ise **dolaşır,**
- Ağrıların şiddeti artar,
- Ayaklarıyla yeri **eşeler,** kuyruğunu **sallar,**

Doğum Belirtileri

Sütaş Grubu

- Doğum belirtileri gösteren hayvan doğum için hazırlanmış **özel bölme**ye alınmalı,
- Doğum bölmesi önceden **dezenfekte** edilmeli,
- **Temiz kuru ve bol altlık** serilmeli,
- İdeal bir doğum bölmesi **kare** şeklinde ve yaklaşık **12 - 14 m²** olmalıdır.

Bölüm 4 Doğum Şekilleri

Normal Doğum

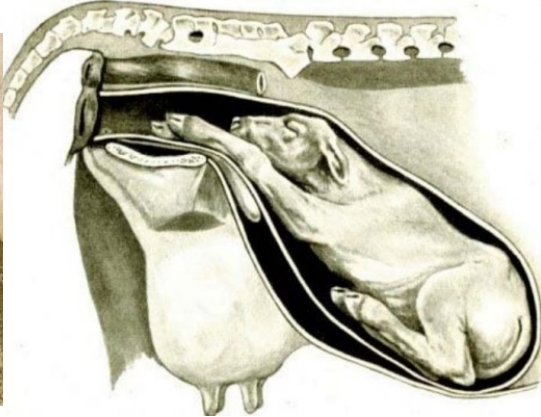
Yavru **müdahalesiz** olarak çıkarsa normal doğum adını alır. Normal doğum sırasında bazen doğuma yardım gerekebilir.

- Özellikle genç düvelerde genital organ tam büyümediği için yavrunun çıkması zorlaşır. Yavrunun ayakları ve kafası görüldüğü halde hayvan ıkınmasına rağmen yavru çıkmıyorsa eller dezenfektanlı su ile yıkandıktan sonra hayvanın **ıkınmasına imkan** vererek yavru ayaklarından tutularak çekilir.
- Bazen yavrunun **burnu** genital organa takılır ve yine hayvanın ıkınmasına rağmen yavru çıkmaz. Bu durumda yine eller dezenfektanlı su ile yıkanarak yavrunun **burnu aşağı doğru bastırılır** ve yavru çıkarılır.

Doğum Şekilleri

Sütaş Grubu

- Yavrunun büyük, çatının dar olduğu durumlarda yavrunun ayaklarına dezenfektanlı suya batırılmış, yavrunun ayaklarında yara açmayacak özellikte **doğum ipi** bağlanarak çekilir.
- Buzağının **ters** (Arka ayaklardan) gelmesi durumu da normal doğumdur. Ancak buzağının çıkarılmasında acele edilmelidir.

Güç Doğum

Doğum başladıktan ve yavru suları aktıktan sonraki **1 saat içinde** doğum gerçekleşmezse doğumda bir güçlük var demektir ve **doğuma müdahale** gereklidir. **Bilinçsiz** kişilerin yaptığı müdahale sonucu:

- Yavru suları iyice akarak yavruluktaki **kayganlığın** azalmasına,
- Yavrunun güç doğumuna sebep olan baş veya ayakların iyice **aşağıya kaymasına,**
- **Hijyen** kurallarına uyulmadığı için de hayvanın hastalanmasına ve yavruluğun iltihaplanmasına,
- Aşırı güç kullanılması, doğum kanalı ve genital organda **yarıklara** sebep olur.

Doğum Şekilleri

- Güç doğum sırasında **veteriner hekime** başvurulmalıdır.
- Buzağının **büüklüğüne, pozisyonuna, ölü** ya da **canlı** olmasına, ineğin yağlanma durumuna, doğumun başlamasından geçen süreye göre veteriner hekim **doğum şekline** karar verir.
- Güç doğumun hangi şekilde olduğunu **bilmeden** doğuma müdahale ederek yavruyu çıkarmaya çalışmak **hem anaya hem yavruya zarar** verir.

Bölüm 5 Doğum Hijyeni

Doğum Hijyeni

- Doğum ne şekilde gerçekleşirse gerçekleşsin, müdahale edilecekse doğum hijyenine dikkat edilmelidir.

Doğum Alanının Temizliği

- Hayvanın doğum yapacağı alan temiz, kuru, dezenfekte edilmiş ve bol altlık serilmiş olmalıdır.

Doğuma Müdahale Eden Kişinin Temizliği

- Eller - kollar temiz, ılık ve **sabunlu su** ile yıkanmalı, **eldiven - maske** gibi koruyucu malzemeler kullanılmalıdır.

Doğum Hijyeni

Doğumda Kullanılacak Aletlerin Temizliği

- Önceden yıkanmış, temizlenmiş ve iyotlu suda bekletilmiş olmalıdır.

Doğum Yapacak Hayvanın Temizliği

- Hayvanın kuyruğu bağlanmalı,
- Genital organ ve çevresi sabunlu su ve fırça ile yıkanıp dezenfektan malzeme ile dezenfekte edilmelidir.

Doğum Hijyeni

Sütaş Grubu

- Yeni doğan buzağının **göbek kordonu** doğumdan hemen sonra bakterilere karşı iyotlu dezenfektanla ilaçlanmalıdır.

Bölüm 6 Metritis (Rahim-Yavruluk- Döl Yatağı İltihabı)

Metritis (Rahim-Yavruluk- Döl Yatağı İltihabı)

Sütaş Grubu

- Metritis **döl yatağının iltihabı** için kullanılan genel bir terimdir.
- Metritis genellikle **doğum sonrası ilk 10 gün içinde** oluşan problemdir.
- Süt sığırlarında **döl tutmamasının** en önemli sebeplerinin başında metritis gelir.
- Döl veriminin azalmasına ve **% 28** daha fazla sperm harcanmasına sebep olur.
- Metritis nedeniyle bazen **ölüme kadar** varan problemlerle karşılaşılabilir.

Bölüm 7 Metritisin Başlıca Sebepleri

Metritisin Başlıca Sebepleri

- **Bakteri ve virus** enfeksiyonları,
- Doğuma **gereksiz ve hijyenik** olmayan müdahaleler,
- Her türlü **stres** (Sert, dar, aşırı meyilli kirli ve sıcak doğum alanı),
- **Kalsiyum, Selenyum, Fosfor, A ve E** vitamini noksanlığı.
- **İkizlik.**

Metritisin Başlıca Sebepleri

Sütaş Grubu

- Yavru zarlarının (**Sonun**) geç atılması veya atılamaması,
- **Doğum felci**,
- **Beslenme** dengesizlikleri (Enerji noksanlığı, aşırı yağlanma),
- **Güç doğum**.

Bölüm 8 Metritisin Belirtileri

Metritisin Belirtileri

- Metritis'in teşhisi **ultrasonla veya el** muayenesiyle kolayca yapılır.
- Döl yatağından gelen **kötü kokulu ve renkli** akıntı, **ateşin** yükselmesi metritis belirtisidir.

Bölüm 9 Metritisten Korunma Yolları

Metritisten Korunma Yolları

1. **Aşıların** belli bir takvime uyularak, sırasıyla yapılması gerekir (**IBR-BVD-Leptospirosis v.b**).
2. Doğuma müdahalede **acele** edilmemeli, eğer müdahale gerekliyse **temizlik ve hijyen** kurallarına uyulmalıdır.
3. Doğum öncesi ve sonrası ineklere **kalsiyum** takviyesi ile birlikte, enerji verici olarak **propilen glikol** verilmelidir.
4. **Doğum sonrası** izleme programı uygulanmalı, **her gün ateş** alınmalı, vücut ısısı yükselmişse müdahale edilmelidir.

Metritisten Korunma Yolları

5. İneklerin **temiz ve kuru** mekanlarda bulunmasına özen gösterilmelidir.
6. Kuru, **son 20 gün** ve **erken dönem** (Fresh) beslemesine dikkat edilmelidir.
7. Düveleri ve sağrısı dar inekleri tohumlarken **kolay doğum oranı yüksek** boğa spermaları tercih edilmelidir.
8. Gebeliğin sonuna doğru inekler aşırı **yağlandırılmamalıdır.**
9. Aşırı **sıcak ve soğuktan** korunmalıdır.
10. Çiftlikte çok dikkatli bir şekilde **kayıt** tutulmalıdır. Doğum müdahale ile gerçekleştiyse, son atılamadıysa mutlaka **not** alınmalıdır.

Bölüm 10 Süt Sığırlarında Döl Tutmama Sebepleri

Süt Sığırlarında Döl Tutmama Sebepleri

Sütaş Grubu

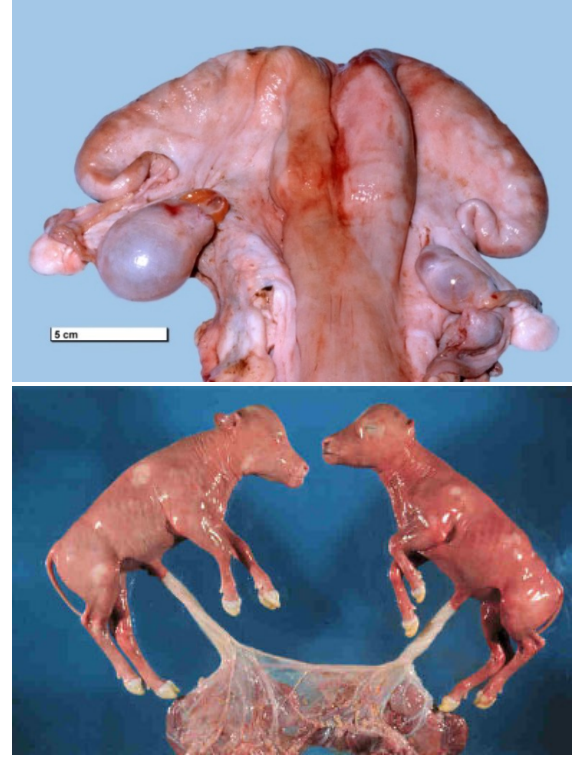
- **Dört defadan fazla** tohumlama ya da aşım yapıldığı halde gebe kalmayan inekler döl tutmayan hayvanlardır.

Süt Sığırlarında Döl Tutmama Sebepleri

Sütaş Grubu

- Yanlış tohumlama zamanı (Pratik olarak akşam kızgınlık gösterenler sabah, sabah kızgınlık gösterenler akşam tohumlanmalıdır).
- Ovaryum (yumurtalık) kistleri
- Embriyonik ölümler
- Genetik faktörler
- Hormonel bozukluklar (FSH, LH eksikliği veya dengesizliği)
- Freemartinizm (ikiz doğumlarda biri erkek biri dişi olduğunda doğan dişi yavru % 98 kısır olur).

Süt Sığırlarında Döl Tutmama Sebepleri

Sütaş Grubu

- **Metritis**'ler (Rahim-Yavruluk- Döl Yatağı İltihapları),
- Bitkisel östrojen içeren bitkilerin aşırı tüketimi (**Üçgül** vb.),

Süt Sığırlarında Döl Tutmama Sebepleri

Sütaş Grubu

- Subklinik Ketozis (Gizli ketozis),
- Vücut kondisyon skorunun 4 'ün üstünde olması (**Yağlanma**),
- Vitamin (A, E, D) ve mineral (**Selenyum, kalsiyum, fosfor**) eksikliği,
- **Bruselloz** gibi üreme kanalına yerleşerek **abortus** (Yavru atma, düşük) oluşturan enfeksiyonlar,
- Mikotoksinler,
- **Küflü yem** hayvanlarda mastitis ve ayak yarasına yol açtığı gibi yavru atmalarına da sebep olur.

Teşekkür Ederiz.